

Útmutatások a gazdasági életre vonatkozóan

(Instructions for economic life)

Ron McKenzie

http://kingwatch.co.nz/Christian_Political_Economy/instructions_for_ec_life.htm

A legtöbb keresztyén gyűlöli a törvényt. A kegyelem ellentétének látják azt, ezért ellenállnak annak. Jézus másként látja ezt.

*„Ne gondoljátok, hogy jöttem a törvénynek vagy a prófétáknak eltörlésére. Nem jöttem, hogy eltöröljem, hanem inkább, hogy betöltsen. Mert bizony mondom néktek, **míg az ég és a föld elmúlik, a törvényből egy jóta vagy egyetlen pontocska el nem múlik, amíg minden be nem teljesedik. Valaki azért csak egyet is megront e legkisebb parancsolatok közül és úgy tanítja az embereket, a mennyeknek országában a legkisebb léssen; valaki pedig cselekszi és úgy tanít, az a mennyeknek országában nagy léssen.**” (Máté 5:17-19).*

Ha Jézusnak az az akarata velünk kapcsolatban, hogy alkalmazzuk ezeket a parancsolatokat, szükségesek többet megismerni azokból. A zsoltáros egyetért Jézussal:

*„Mely igen szeretem a te törvényedet,
egész napestig arról gondolkodom!
Az én ellenségeimnél bölcsébbé teszel engem a te parancsolataiddal,
mert mindenkor velem vannak azok.
Minden tanítómnál értelmesebb lettem,
mert a te bizonyosságaid az én gondolataim.
Előrelátóbb vagyok, mint az öreg emberek,
mert vigyázok a te határozataidra.” (119 Zsoltár 97-100).*

Ha a törvény szeretete bölcsé tehet valakit, akkor nekünk többet kell tudni arról.

A Törvény neve héberül Tóra. Az tágabb, mint a Törvény. A Tóra tanítást jelent. A Tóra Isten tanításait tartalmazza sok témakörre vonatkozóan.

Büntetés és büntetés-végrehajtás bírói törvényei
Családi kapcsolatok
Szexuális tisztaság szellemi védelem céljából
Bálványimádás
Útmutatások a gazdasági életre
Háború és védelem
Szociális jólét
Izraelt a nemzetektől megkülönböztető kulturális jegyek
Elkülönítés és egészségügy
Bűnért való adományok és áldozatok
Papok és sátor

Ünnepek Sabbat nyugalma

Az utolsó négy teljesült be Jézus Krisztusban. A törvény nem sokat tud tenni a szentség érdekében, kivéve a bűnért való áldozás cselekedetét. A büszkeség, a gyűlölet, a féltékenység, a harag, az önzés vagy irigység ellen nincs törvény. Ennek oka az, hogy a törvény nem változtathatta meg az emberek szívét. Isten tudta ezt és nem várta el, hogy ez megtörténjen. A Szellem gyümölcse valójában nincs megemlítve a Törvényben, mert a Szent Szellem még nem volt elküldve, míg Jézus szolgálata be nem teljesült. A Szent Szellem nélkül a gyümölcsök elérhetetlenek az emberek számára.

A közösségekre vonatkozó irányelvek

A törvény elsősorban azt a célt szolgálta, hogy a családok és közösségek békében együtt éljenek. Isten gondoskodott egy törvény-rendszerről, ami megbüntette az olyan bűncselekményeket, mint lopás és testi bántalmazás, ami tönkretenne egy társadalmat. Biztosított egy helyi bírói rendszert is ezeknek a törvényeknek az érvényesítésére és a bűnesetek speciális megítélése számára. A törvény biztosított egy védelmi rendszert, ami támaszkodik a helyi önkéntes hadseregre és egy ideiglenes katonai vezetésre. Ez védi meg a társadalmat a külső támadástól.

Néhány szexuális erkölcsstelségre vonatkozó szabály védelmet biztosított a szellemi támadások ellen.

A jogrendszer kiegészítéseként a Tóra biztosít néhány útmutatást a gazdasági életre vonatkozóan. Ezek nem kötelező érvényű törvények, amikhez büntetés kapcsolódik. Valójában mégis fontosak a társadalom zavarmentes működéséhez. Ezeket részletesen tárgyalni fogom a következő cikk-sorozatban.

Együtt élve békében

A Mózesi szövetség biztosított egy módot a népnek, hogyan éljenek együtt közösségben. Izrael gyermekei egy decentralizált társadalomban éltek, ahol a háztartások és családok egymás közvetlen szomszédságában éltek törzsi csoportosulásokban. Az igazságszolgáltatást és a törvényt a helyi közösségekben alkalmazták, ezért nem volt központi kormányzás. Isten gondoskodott törvényekről, ezért nem volt szükség parlamentre vagy királyra, hogy törvényeket hozzon. A helyi közösségek megvédték magukat vagy összejöttek más közösségekkel, hogy megvédjék egymást a szakadatlan támadásoktól, ezért nem volt szükség - nagy, állandó hadsereggel rendelkező - királyra. A legtöbb kölcsönhatás a háztartások és a közösségek között gazdasági jellegű volt. A Tóra tartalmazott gazdasági életre vonatkozó útmutatásokat, hogy útmutatást és támogatást adjon ehhez a kölcsönhatáshoz. Ezek nem törvények voltak, mert nem kapcsolódtak hozzá büntetések és szankciók, hogy kikényszerítsék az alkalmazását. Ezek a nem kötelező érvényű útmutatások a közösség kölcsönhatásának erősítését szolgálták. A gazdasági életre vonatkozó útmutatások lehetővé tették a különböző emberek számára, hogy békében együtt éljenek egy decentralizált társadalomban.

Isten az Ő igazságszolgáltatási - és gazdasági rendszerét a Tórában fektette le. Neki a központi kormányzással ellentétben gyökeresen más elképzelése van. A vezetők és a bírók a helyi közösségekből emelkednek ki, ahol a szegénység és az egyenlőtlenség problémájával a helyi közösségekben foglalkoznak, ahol a védelem helyi közösség által történik és nem központi állandó hadsereg által.

A keresztyének itt láthatóan hibát követnek el, ugyanis nem látják a fákat a törvényesség halott levelei miatt. Annyira megrémülnek a kegyelemből a törvényességbe való visszacsúszás veszélyétől, hogy igyekeznek magukat távol tartani a Tórától. Helyette hiábavaló módon inkább azt erőltetik, hogy inkább az evangéliumokban vegyék azt szemügyre, minthogy visszamenjenek a politikai és gazdasági rendszerről szóló tanítások világába. Azok a keresztyének, akiket érdekel a politika és a kormányzás csupán azért fordulnak a Tórához, hogy találjanak olyan írást, ami támogatja az olyan modern kormányzási rendszereket, mint a demokrácia és a királyság. Ez a torzulás megakadályozza őket abban, hogy meglássák az igazságszolgáltatás és a törvény csodálatos rendszerét és azt a csodálatos gazdasági rendszert, amit Isten az Ő népének adott.

A Törvény szeretete

Azok a versek, amikre hivatkozok ebben a cikkben nem „véletlenszerűen leszemelgetett cseresznyék”. Nem szerettem a törvényt, egyszerűen nem foglalkoztam vele, de néhány évvel ezelőtt nagyon megragadott a Zsoltár 119:97-100 következtetése. Tudtam, hogy Jézus nagyon világos a tekintetben, hogy a törvény nincs félretolva, de nem látszott számomra fontosnak az általam tanulmányozott gazdasági és politikai kérdések szempontjából. Amikor felfedeztem, hogy a törvény szeretete a kulcs a bölcsességhez, megértettem, hogy szükséges részletesen tanulmányoznom a törvényt. Attól kezdve, komoly megértést kaptam a Tóra tanulmányozására. Ennek elősegítésére tanulmányokat folytattam héber nyelvben. Nem mondhatom, hogy ez által megszerettem, de úgy látom, hogy az a bölcsesség gazdag forrása, különösen a gazdasági és a politikai dolgokat illetően. A Törvényről szóló részletes tanulmányom elősegítése érdekében kimásoltam minden parancsolatot Mózes 2., 3., 4. és 5. könyvéből egy táblázatba. Kihagytam azokat, amik az áldozatokra és a papságra vonatkoznak, mert feltételeztem, hogy azok betöltésre kerültek Jézusban és ezért nem szükséges a továbbiakban azoknak engedelmeskedni. Így maradt kb. 250 parancsolat, amit kb. 25 kategóriába csoportosítottam. Az egyik kategória a gazdasági élet volt. Több mint 30 parancsolat esett ebbe a kategóriába. Ebben a cikkben mindent módszeresen fel fogok tární.

A felebarát szeretete

Ez egy alapvető útmutatás, ami minden mást megerősít.

„.... Szeresd felebarátodat, mint magadat. Én vagyok az Úr” (3 Mózes 19:18).

Ez az alapelv nem az alapokat érintő újítása volt Jézusnak. Ez volt a Tóra lényege. Ezt mondja a 3 Mózesben, abban a könyvben, amit a legtöbb keresztyén úgy dönt, hogy figyelmen kívül hagy. Ez a parancsolat a gazdasági életre vonatkozó minden útmutatás

alapja. Az erős közösség kulcsa, hogy az emberek úgy szeretik a felebarátjukat, mint magukat.

Biztonság

A felebarát (szomszéd, környezetünkben élő emberek) szeretete azt jelenti, hogy gondoskodik a felebarátod biztonságáról. A közösség minden tagjától megkövetelték az épületeik biztonságáról való gondoskodást, ha valaki belépett a birtokukra ne okozzanak kárt abban.

„Ha új házat építesz, házfedeledre korlátot csinálj, hogy vérrel ne terheld a te házadat, ha valaki leesik arról.” (5 Mózses 22:8).

Ezt az alapelvet ki lehet terjeszteni a legkülönbözőbb helyzetekre. Bármilyen tevékenység, amibe az emberek belefognak, legyen az személyes vagy üzleti jellegű, annak veszélytelennek kell lenni a felebarátjára. Üzleti vállalkozásokat és üzemeket úgy kell megtervezni, hogy azok ne jelentsenek veszélyt a felebarátainkra nézve. Kiskereskedőknek úgy kell kialakítaniuk áruik tárolását, hogy azok az üzletbe látogató emberekre ne legyenek veszélyesek. Üzletemberek nem hagyhatják figyelmen kívül a cselekedeteik következményeit. Felelősek azért, hogy a felebarátjaik áldás alatt éljenek. Különleges gondoskodásban részesültek azok az emberek, akik valamilyen tekintetben munkaképtelenek voltak.

„Siketet ne szidalmazz, és vak elé gáncsot ne vess; hanem félj a te Istenedtől. Én vagyok az Úr.” (3 Mózses 19:14).

A közösség minden tagjának kötelezettséget kell vállalni, hogy ők nem kerülnek bajba.

Gondoskodás

A közösség minden tagjától elvárják, hogy figyeljen a szomszédja birtokára és gondot viseljen arról. Ha valaki a szomszédja (felebarátja) tulajdonát veszélyeztetve látja, intézkedéseket kell tennie annak megvédésére.

„Ne nézd el, ha a te atyádfiának ökre vagy juha tévelyeg, és ne fordulj el azoktól, hanem bizony tereld vissza azokat a te atyádfiához. Hogyha pedig nincs közel hozzád a te atyádfia, vagy nem is ismered őt: hajtsd a barmot a magad házához, és legyen nálad, míg keresi azt a te atyádfia, és akkor add vissza néki. És eképpen cselekedjél szamarával, eképpen cselekedjél ruhájával és eképpen cselekedjél a te atyádfiának minden elveszett holmijával, ami elveszett tőle és te megtaláltad; nem szabad félrevonulnod.” (5 Mózses 22:1-3).

Ez az elvárás vonatkozik arra is, akit utálsz.

„Ha előltalálod ellenséged eltévedt ökrét vagy szamarát: hajtsd vissza néki. Ha látod, hogy annak a samara, aki téged gyűlöl, a teher alatt fekszik, vigyázz, rajta ne hagyd; oldd le azt ő veled együtt.” (2 Mózses 23:4-5).

Könnyű szeretni a barátokat, a Tóra azonban elvárja az emberektől, hogy védjék meg az ellenségeik vagyonát is. Amikor Jézus felszólította a hallgatóit, hogy szeressék az ellenségeiket, nem egy új parancsolatot vezetett be, hanem megerősítette azt a parancsolatot, hogy szeresd a felebarátodat, alkalmazva ezt arra a felebarátra is, akit gyűlölsz, és nem csak azokra, akiket szeretsz.

A természetéről való gondoskodás

Isten az övéitől elvárja, hogy védjék meg a természetet is.

„Ha madárfészek akad elédbe az úton valamely fán vagy a földön, madárfiakkal vagy tojásokkal, és az anya rajta ül a fiakon vagy a tojásokon: meg ne fogd az anyát a fiakkal egyben; Hanem bizony bocsásd el az anyát, és a fiakat fogd el magadnak, hogy jól legyen dolgod, és hosszú ideig élj.” (5 Mózes 22:6-7).

El lehet venni egy madárfiókat vagy megenni a tojást, de az anyát meg kell védeni. Ez biztosítja a szaporulat és a költés folyamatosságát. Ez az alapelv általánosítható. Isten embereknek adta az uralmat a föld felett, de ez nem jelenti azt, hogy úgy zsákmányolhatjuk ki, ahogyan nekünk tetszik. Felhasználhatjuk a föld javait, beleértve a madarakat, állatokat és gyümölcsöt, biztosítanunk kell azonban, hogy elegendő szaporító alany maradjon, hogy biztosítani lehessen minden fajta fennmaradását a jövő nemzedéke számára. Ez az igeszakasz egy jövőbe tekintés. Amikor a föld termését felhasználjuk, gondolnunk kell a jövőre is. Hajlamosak vagyunk rá, hogy csak a saját generációkra gondoljunk. Például, ha olajat találnak, feltételezik, hogy azt mind felhasználhatja a mi generációnk. Nem ez a mód az, amit Isten nekünk mondani akar. Ő azt akarja, hogy gondoljunk azokra is, akik utánunk jönnek.

Az apám álma az volt, hogy farmer legyen, és amikor vásárolt egy farmot annak termőföldje az intenzív gazdálkodástól teljesen legyengült volt. Arra tanított minket, hogy egy farmer célja az, hogy jobb állapotban hagyja hátra a földet, mint amikor megkapta. Ez egy jó gyakorlat. Nincs közvetlen büntetés a hibáért, hogy engedelmessédj ennek a parancsolatnak. Azonban van egy arra vonatkozó figyelmeztetés, hogy ha figyelmen kívül hagyod ezt, nem lesz jó dolgod a földön. A természet védelme nem új elképzelés. Isten elrendezte azt a Tórában, amikor azt Mózesnek adta.

Az állatok jólétéről való gondoskodás

Isten megengedte az embernek, hogy állatokat használjon munkája megkönnyítésére.

„Nyomtató ökörnek ne kösd be a száját”. (5 Mózes 25:4).

Mózes idejében az ökörnek fontos szerepe volt az aratásban. Amikor a búzát learatták, azt követően egy kemény, kötött talajon helyezték el, amit „cséplő padozatnak” hívtak. Ökröket járatnak körbe-körbe a cséplő padozaton és a paták nyomása letörte a magot a hozzá csatlakozó szalmaszárról. A következő műveletet egy szeles napon hajtották végre. A farmer feldobta a megtaposott búzát a levegőbe egy szelelő villával, a szél

pedig elfújta a pelyvát, miközben a gabonamag a földre esett. Az 5 Mózes üzenete az, hogy szabad állatokat használni a mechanikai erő biztosítása céljából. Azonban a tulajdonos felelőssége, hogy gondoskodjon a munkavégző állatok jólétéről. Például, ha egy csapat ló ekét húz, naponta háromszor meg kell etetni őket.

Alkalmazottak

A munkát végző alkalmazottal jól kell bánni.

„A szegény és szűkölködő napszámoson ne erőszakoskodjál, akár atyádfiai, akár a te jövevényeid azok, akik a te földeden a te kapuid között vannak. Azon a napon add meg az ő bérét, és le se menjen felette a nap; mert szegény ő, és kívánczik az után az ő lelke, hogy ellened ne kiáltson az Úrhoz, és bűn ne legyen rajtad.” (5 Mózes 24:14-15).

Egy olyan személlyel, akinek bérért kell dolgoznia, jól kell bánni. Ez vonatkozik azokra az emberekre, akik a környéken élnek és a külföldiekre is, akik ideiglenesen tartózkodnak ott. Amikor Jézus elmondta a történetet a Jó Szamaritánusról, ezt az alapelvet mutatta be. A felebarátok nem csak azok, akik a környezetben élnek. Az idegen is beleszámít a felebarátba. Egy kritikus terület, hogy jó felebarátok legyünk, hogy tisztességes bért fizessünk. Isten embere nem elégedhet meg a minimálbér fizetésével. Isten ennél többet vár el. Egy személynek annyit kell fizetni, hogy abból meg tudjon élni. A munkáltatónak nem csak a saját kényelmére kell gondolnia. Neki meg kell tenni azt, ami az alkalmazott számára a legjobb. Ha egy ember valóban szegény a munkáltató nem várhat a hét végéig a fizetéssel, mert élelem nélkül maradna a dolgozó. Még ha kellemetlen is a munkáltatónak, a szegény embert akkor is minden nap ki kellene fizetni. Ők elvégezték a munkát ezért jogosultak a fizetésre. A modern (nyugati) világban, a heti vagy a kéthetenkénti fizetés vált általánossá, de az megnehezíti néhány ember életét.

„A te felebarátodat ne zsarold, se ki ne rabold. A napszámos bére ne maradjon nálad reggelig.” (3 Mózes 19:13).

A gazdasági életre vonatkozó Isteni irányelv azt mondja, hogy a bér reggelig való visszatartása a dolgozó megkárosítását jelenti. Ennek a parancsolatnak az elvárása általánosabb, mint a felebarát szeretetének a kérdése. Egy munkáltatónak úgy kell törődnie az alkalmazottaival, mint olyan valakivel, akit szeretnek. Nem fizethetik csak a minimumot az alkalmazottaiknak, és aztán hagyják, hogy gondoskodjanak magukról, ahogy tudnak. Úgy kell gondoskodniuk az alkalmazottaikról, mint ha a családtagjaikról gondoskodnának. Szükséges, hogy az alkalmazottak késedelem nélkül és bőségesen megkapják fizetésüket. Az alkalmazottak nem akármilyen emberek, hanem felebarátok, akiket a munkáltatónak szeretnie kell és gondoskodni róluk.

Tisztességes kereskedelem

Minden vásárlást és eladást tisztességesen kell végezni.

„Ne legyen a te zsákodban kétféle font: nagyobb és kisebb. Ne legyen a te házában kétféle éfa: nagyobb és kisebb. Teljes és igaz fontod legyen néked; teljes és igaz éfád legyen néked; hogy hosszú ideig élj azon a földön, amelyet az Úr, a te Istened ad néked. Mert az Úr előtt, a te Istened előtt utálni való mindaz, aki ezeket cselekszi; és mindaz, aki hamisságot mível.” (5 Mózés 25:13-16).

(Fordító megjegyzése: Font = 327 gramm és Éfa=36,9 liter)

Ez a parancsolat egy olyan helyzetre vonatkozott, ahol pénz nem állt rendelkezésre a kereskedéshez. A fizetés a beszerzésnél és eladásnál az arany és ezüst súlyának mérlegelésével történt. A csaló emberek egyik ügyes módszere volt, hogy könnyebb mérlegsúlyokat használtak és más, nehezebb mérlegtányér készletet a fizetéskor.

A parancsolat mindenkire vonatkozik, aki árut értékesít vagy szolgáltatást nyújt. Az általuk eladott áru minősíti őket. Hibás árut jó áruként eladni nem helyes, mert "Isten gyűlöl mindenkit, aki nem becsületes". Isten emberei között nem szabad, hogy ilyen hamisító emberek legyenek. Úgy kell, hogy ismerjék őket, mint akik a legbecsületesebb kereskedők.

Nem vagyunk jogosultak a lehető legmagasabb áron eladni, főként, ha tudjuk, hogy az magasabb, mint az áru valóságos értéke. Nem vagyunk jogosultak arra sem, hogy a lehető legkisebb árat fizessük valamiért, ha az kevesebb az áru valóságos értékénél. Nem vásárolhatunk Kínából úgy árut, hogy figyelmen kívül hagyjuk azt a tényt, hogy az azt előállító emberek „alamizsnával” vannak kifizetve.

Két szabály terjedt el az üzleti világban:

Hagyni, hogy a vevő legyen körültekintő (vevő viselje a kárt)
Amit a piac elvisel (kereslet – kínálat alapján)

Ezeknek nincs helye Isten népe között.

Isten ide vonatkozó („áron adjatok, áron vegyetek”) parancsolatának széles alkalmazási területe van. Ez azt jelenti, hogy pénzromlást (inflációt) előidéző bank politika erkölcstelen. A bibliai időkben a királyok úgy értékelték le a pénzüket, hogy ezüstöt keverték az aranyhoz vagy más olcsóbb fémeket az ezüsthöz. Úgy tűnt, hogy a pénznek ugyanaz az értéke, ezért az emberek nyugodtan használták azt, de a király ellopott valamennyi aranyat vagy ezüstöt abból, ez erkölcstelen. A modern időkben központi bank politika közreműködésével leértékelik a valutákat, a következmény ugyanaz. Az emberek úgy tartják, hogy az árfolyamváltozással elraboltak valamennyit a jólétükből. Az infláció mindig erkölcstelen, tekintet nélkül annak okára.

A „mérleggel” rendelkező ember hatalommal rendelkezik. A legtöbb ember kénytelen megbízni bennük, tisztességesnek gondolják őket, mert ők nem engedhetik meg maguknak, hogy saját „mérleggel” rendelkezzenek. Isten nagyon haragos lesz, amikor emberek tisztességtelenül kihasználják tekintélyüket. A királyok és a központi bankok hatalommal rendelkeznek. Isten gyűlöli a hamis pénzt és a központi bankok valuta

árfolyam módosítását (ami valójában nyereséges pénzgyártás), mert ugyanazt a gazdasági műveletet valósítják meg mindketten csak más formában.

Ne kívánd

Egy közösség akkor lesz erős, ha az emberek megelégedettek lesznek azzal, amijük van, akkor is, ha másoknak több van.

„Ne kívánd a te felebarátodnak házát. Ne kívánd a te felebarátodnak feleségét, se szolgálóját, se szolgálóleányát, se ökrét, se szamarát, és semmit, ami a te felebarátodé.” (2 Mózes 20:17).

„És ne kívánd a te felebarátodnak feleségét; és ne áhítsd a te felebarátodnak házát, szántóföldét; se szolgálóját, se szolgálóleányát, se ökrét, se szamarát és semmit, ami a te felebarátodé.” (5 Mózes 5:21).

Ez a parancsolat nem von maga után büntetést, mert a kívánság olyan valami, ami a személy szívében történik, ezért nincsenek tanúk, akik bizonyosságot tehetnének ellene. Azonban ez egy valóban fontos parancsolat, mert a kívánság szétszakíthat egy közösséget. Nem szabad olyan kívánsággal tekintenünk egy másik személy tulajdonában lévő dologra, hogy milyen jó lenne, ha az a miénk lenne. A házasságtörés gyakran a más férfi feleségének megkívánásában gyökerezik. A modern TV reklámokat úgy szerkesztik meg, hogy felkeltsék vele az emberek vágyát, hogy megkívánjanak olyan dolgokat, amivel a hirdetésben lévő személy (aki az ő felebarátjuk) kérkedik.

Özvegyek és árvák

Néhány ember önhibáján kívül rossz helyzetbe kerül.

„Egy özvegyet vagy árvát se nyomorítsatok meg. Ha nyomorgatod azt, és hozzám kiált, meghallgatom az ő kiáltását. És felgerjed haragom, és megöllek titeket fegyverrel, és a ti feleségeitek özvegyekké lesznek, a ti fiaitok pedig árvákká.” (2 Mózes 22:22-24)

Azok az asszonyok, akiknek férjeik fiatalon haltak meg és a gyermekeik még nem önállóak, nehéz helyzetükben magukra maradtak. Elegendő keresetre van szükségük ahhoz, hogy gondoskodni tudjanak a családról és közben a gyermekeiket sem hanyagolhatják el. Azok a gyermekek pedig, akik fiatalon elveszítik szüleiket magukra maradnak támasz nélkül. Isten elvárja a környezetükben élő emberektől, hogy önkéntesen gondoskodjanak a közöttük élő özvegyekről és árvákról.

Isten nagyon komolyan veszi ezt a kötelezettséget. Figyelmeztet arra, hogy amelyik közösség nem gondoskodik az árváiról és az özvegyeiről, ítéletet hoz magára. Ez az ítélet erőszakos fegyver általi támadás formájában jön.

Kötelezettség a szegények felé

Minden közösségben van néhány szerencsés ember, vannak azonban olyanok is, akiknek rosszul megy. Isten gazdasági életre vonatkozó útmutatásai garanciát jelentenek a szegények számára.

„Mikor a ti földetek termését learatjátok, ne arasd le egészen a te meződnek szélét, és az elhullott gabonafejeket fel ne szedd. Szőlődet se mezeéred le, és elhullott szemeit se szedd fel szőlődnek, a szegénynek és a jövevénynek hagyd meg azokat. Én vagyok az Úr, a ti Istenetek.” (3 Mózés 19:9-10).

„Mikor learatod aratni valódat a te meződön, és kévét felejtessz a mezőn, ne térj vissza annak felvételére; a jövevényé, az árváé és az özvegyé legyen az, hogy megáldjon téged az Úr, a te Istened, kezeidnek minden munkájában. Ha olajfád termését lerázod, ne szedd le, ami még utánad marad; a jövevényé, árváé és az özvegyé legyen az. Ha szőlődet megszeded, ne mezeéred le, ami utánad marad; a jövevényé, árváé és az özvegyé legyen az.” (5 Mózés 24:19-21).

A közösségbe tartozó emberek a termésük valahányad részét ott kell, hogy hagyják a szegények számára, hogy gyűjtögethessenek. Ez nem pazarlás, mert a szegényeknek meg kell dolgozniuk azért a terményért.

Ez a segítség nem csupán a közvetlen környezetre vonatkozik. Ezzel a lehetőséggel azok az idegenek is élhetnek, akik azt választották, hogy a környezetükben élnek. Rúth egy moábita volt (Moab Izrael egyik ellensége volt) Boáz mégis megengedte neki, hogy gyűjtögessen a mezején.

A gyűjtögetés mezőgazdasági társadalomban működik, de az alapelv mindenre vonatkozik. Isten azt várja az övéitől, hogy megtalálják a módját annak, hogyan adjanak valamennyit a szegényeknek abból, amit megtermeltek. A segélyek, amiket szervezetek adnak, nem elegendő. Isten jobban szereti, ha megtaláljuk a módját annak, hogy a gyűjtögetés lehetőségének megteremtésével legyünk áldásul a környezetünkben élő szegény embereknek. Az üzleti életben lévő embereknek hasonlóképpen kötelességük, hogy segítsék a környezetükben élő embereket. Sokat várnak azoktól, akik többet tudnak adni. Ez jelenti a felebarátunk szeretetét. A gyűjtögetésre vonatkozó parancs nem azt jelenti, hogy valakinek szabad lekaszálnia más emberek vetését.

A gondoskodási kötelezettség érvényes.

„Ha bemegy a te felebarátodnak szőlőjébe, egyél szőlőt kívánságod szerint jóllakásodig, de edényedbe ne rakj. Ha bemegy a te felebarátod vetésébe, keziddel szaggass kalászokat, de sarlóval ne vágj be a te felebarátod vetésébe.” (5 Mózés 23:24-25).

Ha egy éhes ember elmegy a szőlőültetvény mellett leszedegethet néhány szemet, de nem használhat konténert. Ha valaki keresztülmegy egy búzaföldön néhány szemet kézbe vehet, hogy éhségét csillapítsa, de nem használhat sarlót, hogy learassa a gabonát.

Jézus és a tanítványai ezt a parancsolatot töltötték be, amikor a farizeusok provokálták őket, hogy szombaton dolgoznak.

„És lőn, hogy szombatnapon a vetések közt megy vala által, és az ő tanítványai mentőkben a kalászokat kezdék vala szaggatni. Ekkor a farizeusok mondanak néki: Ímé, miért művelik azt szombatnapon, amit nem szabad?” (Márk 2:23-24)?

A farizeusoknak nem volt igazuk, mert a tanítványok nem aratók voltak. Az a parancsolat, ami engedélyezte nekik a gabonaszemek megevését, határozottan megtiltotta, hogy sarlókat használjanak, ezért az nem minősült munkának.

Kölcsönök a szegények számára

A szegények felé való segítségnyújtás mértéke függ a helyzet súlyosságától. Ha a szegény ember helyzete nem túlságosan súlyos, akkor a környezetéből valakinek kölcsönt kellene nyújtani neki, hogy lehetősége legyen ismét talpra állni. A szegények számára nyújtandó kölcsön esetén szükséges megvizsgálni a körülményeket.

Egy szegény embert nem szabad megterhelni kamattal.

„Ha pénzt adsz kölcsön az én népemnek, a szegénynek aki veled van; ne légy hozzá olyan, mint a hitelező; ne vessetek reá uzorát.” (2 Mózes 22:25).

„A te atyádfiától ne végy kamatot: se pénznek kamatját, se eleségnek kamatját, se semmi egyébnek kamatját, amit kamatra szokás adni. Az idegentől vehetsz kamatot, de a te atyádfiától ne végy kamatot, hogy megáldjon téged az Úr, a te Istened mindenben, amire kinyujtod kezedet, azon a földön, amelyre bemégy, hogy bírjad azt. (5 Mózes 23:19-20).

A kamat embergyilkos, mert ha valaki nem tudja fizetni a kamatot, büntetéssel együtt adják hozzá a tőkéhez. Egy kis kölcsönből rövid időn belül óriási adósság jön létre. A kamat egy kölcsönt áldásról átokká változtat.

Egy kamatmentes kölcsön elegendő lehet, hogy néhány szegény ember ismét talpra állhasson. Ez erős ösztönzést ad nekik a munkára, ezért vissza tudják fizetni a kölcsönt. A kamat megtiltása megakadályozza a kamatok okozta eladósodásukat, ha az élet tartósan nehéz.

„A hetedik esztendő végén elengedést mívelj. Ez pedig az elengedésnek módja: Minden kölcsönadó ember engedje el, amit kölcsönadott az ő felebarátjának; ne hajtsa be az ő felebarátján és atyjafián; mert elengedés hirdettetett az Úrért”. (5 Mózes 15:1-2).

A kölcsön célja az, hogy segítsen egy szegény embert ismét talpra állni. Ha nem sikerül visszafizetniük a kölcsönt, hét év után el kell azt törölni. Ez azt jelenti, hogy a kölcsön nem növeli a szegény ember által elhordozandó terhet, ha képtelen úrrá lenni a problémája felett. A hét éveses korlát oka az volt, hogy nem ismerhetjük a jövőt. Nem vállalhatunk elkötelezettséget olyanra, amit nem ismerünk. A hét éven túli bármilyen elkötelezés túl nagy kockázat, mert nem tudhatjuk, milyen helyzetben leszünk. Ez a

kölcsön valójában egy olyan ajándék, amit vissza kell fizetni, ha a személy helyzete helyreáll. Ezért mondta Jézus a követőinek, hogy úgy adjanak kölcsönt, hogy ne számítsanak annak visszafizetésére.

„Aki tőled kér, adj néki; és aki tőled kölcsön akar kérni, el ne fordulj attól.” (Máté 5:42).

Jézus nagyvonalúságra vonatkozó alapelve a Mózes 5. könyvében levő egyik parancsolat újbóli megerősítése volt.

„Ha mégis szegénnyé lesz valaki a te atyádfiai közül valamelyikben a te kapuid közül a te földeden, amelyet az Úr, a te Istened ad néked: ne keményítsd meg a te szívedet, be se zárjad kezedet a te szegény atyádfia előtt; Hanem örömet nyisd meg a te kezedet néki, és örömet adj kölcsön néki, amennyi elég az ő szükségére, ami nélkül szűkölködik. Vigyázz magadra, hogy ne legyen a te szívedben valami istentelenség, mondván: Közelget a hetedik esztendő, az elengedésnek esztendeje; és elfordítsd szemedet a te szegény atyádfiától, hogy ne adj néki; mert ő ellened kiált az Úrhoz, és bűn lesz benned. Bizonyára adj néki, és meg ne háborodjék azon a te szíved, mikor adsz néki; mert az ilyen dologért áld meg téged az Úr, a te Istened minden munkádban, és mindenben, amire kezedet veted. Mert a szegény nem fogy ki a földről, azért én parancsolom néked, mondván: Örömet nyisd meg kezedet a te szűkölködő és szegény atyádfiának a te földeden.” (5 Mózes 15:7-11).

Ha valaki pénzügyi nehézségbe kerül, és a környezetében van olyan személy, aki jobb helyzetben van, annak kölcsönt kellene adnia, hogy átsegítse a bajbajutottat a nehéz időszakon. Nem egy meghatározott személy a felelős a kölcsön adásáért, hanem azok, akik legközelebb állnak a bajbajutotthoz. Tőlük lehet elvárni, hogy lépjenek közbe. Nem csoda, ha egyesek vonakodnak attól, hogy kölcsönt adjanak egy bajbajutott embernek, aki esetleg azt nem tudja visszafizetni. Isten azonban ezt nem tudja elfogadni. Isten elvárja az emberektől, hogy legyenek nagyvonalúak. Azt mondja, hogy a környezetünkben élők felé való nagyvonalúság feltétele Isten gazdasági áldása elnyerésének. Ez érzékelhetővé fog válni, mert egy olyan közösség, amelyikben mindenki együttműködő erősebb lesz annál, mint ahol sok ember a szegénységgel küszködik. Kölcsön adása a szegénynek, előre tudva azt, hogy esetleg nem lesz képes visszafizetni, a felebaráti szeretet példája.

A kölcsönadó hatalommal rendelkezik a kölcsönvevő felett. Ezt a hatalmat nem lehet felhasználni a gyengébb személy megfélemlítésére, de az megosztja a közösséget, aláássa annak erejét. A Tóra elvárja egy kölcsönadótól, hogy tisztelettel bánjon a bajbajutottal.

„Ha kölcsön adsz valamit a te felebarátodnak: ne menj be az ő házába, hogy magad végy zálogot tőle; Kívül állj meg, és az ember, akinek kölcsönt adsz, maga vigye ki hozzád az ő zálogát. Hogyha szegény ember az, ne feküdjél le az ő zálogával; Bizony add vissza néki azt a zálogot napnyugtakor, hogy az ő ruhájában feküdjék le, és áldjon téged. És igazságul lesz ez néked az Úr előtt, a te Istened előtt.” (5 Mózes 24:10-13).

Egy hatalommal rendelkező személy nem szabad, hogy egy szegény ember házába belépve félelmet keltsen a családban vagy értékek után kutasson, amire igényt tarthatna. A szegény emberek segítésére irányuló törekvés nem szabad, hogy bajba hozza őket. Ez az, amiért a kölcsönök kamatmentesek voltak és elengedték azt a hetedik év végén, ha az illető még mindig szegény volt. Ez a világi módszer ellentéte. A szegény embereknek nincs zálogba adható értékük, amit oda kell adni az uzorásnak, aki nagyon magas kamatlábban terheli meg őket, gyakran 50 % felett. A szegény ember rendszerint nem tudja visszafizetni a kamatot, így az hozzá adódik a kölcsönhöz. Nagyon rövid időn belül a kölcsön óriásira nő. A kölcsönadó megszerzi a szegény ember minden vagyonát, hogy fedezze az adósságot és elveszi mindenét. Isten módszere más. A szegény embert nem szabad a kölcsönrel még nagyobb adósságba sodorni. Ha nem képesek visszafizetni a kölcsönt, nem szabad, hogy rosszabb helyzetben legyenek, mint amikor felvették azt.

Zálog az adósság ellenében

Néhány embernek azért van szüksége kölcsönre, hogy elindítson egy üzleti vállalkozást vagy bővítse a meglévőt. Ez ritkán fordul elő, mert az adósság veszélyes dolog. A vállalkozásnak az igazságosság alapján kell működnie. Azonban, ha kölcsönre van szükség, akkor megengedett a kamat, de a futamidőt hét évben kell korlátozni. A kölcsönadó jogosult valamilyen zálogra (biztosítékra) a kölcsön ellenében, de nem szabad bármi olyat elfogadni, amire a kölcsönvevőnek a megélhetése és biztonsága érdekében szüksége van.

„Zálogba senki ne vegyen kézimalmot vagy malomkövet, mert életet venne zálogba.” (5 Mózés 24:6).

Üzleti eszközt tilos figyelembe venni zálogként (csak szabad vagyontárgyat), mert azzal akadályozza a személyt az üzlete működtetésében.

„Ha zálogba veszed a te felebarátod felső ruháját: naplemente előtt visszaadd azt néki: Mert egyetlen takarója, testének ruhája az: miben háljon? Bizony, ha én hozzáam kiált, meghallgatom; mert én irgalmas vagyok.” (2 Mózés 22:26-27).

„Hogyha szegény ember az, ne feküdjél le az ő zálogával; Bizony add vissza néki azt a zálogot napnyugtakor, hogy az ő ruhájában feküdjék le, és áldjon téged. És igazságul lesz ez néked az Úr előtt, a te Istened előtt.” (5 Mózés 24:12-13).

Ha ingóságot vesznek figyelembe zálogként, azt szükség esetén vissza kell adni.

Föld és vagyon (tőke)

Azok a keresztyének, akik idegenkednek Mózes 3. könyvének olvasásától a Szentírásban lévő legfontosabb gazdasági alapelvek megismerését hagyják ki az életükből.

A földet nem szabad örökre eladni, mert a föld az Úré és mi idegenként lakunk az Ő földjén. Az a föld, amit tulajdonodnak tekintesz, akárhogyan is, de vissza kell szerezni.

„A földet pedig senki el ne adja örökre, mert enyém a föld; csak jövevények és zsellérek vagytok ti nálam. Azért a ti birtokotoknak egész földén megengedjétek, hogy a föld kiváltható legyen. Ha elszegényedik a te atyádfia, és elad valamit az ő birtokából, akkor álljon elő az ő rokona, aki közel van ő hozzá, és váltsa ki, amit eladott az ő atyjafia. Ha pedig nincs valakinek kiváltó rokona, de maga tesz szert annyira, hogy elege van annak megváltásához: Számlálja meg az eladása óta eltelt esztendőket, a felül lévőket pedig térítse meg annak, akinek eladta volt, és újra övé legyen az ő birtoka. Ha pedig nincsen módjában, hogy visszatérítse annak, akkor maradjon az ő eladott birtoka annál, aki megvette azt, egészen a kürtölésnek esztendejéig: a kürtölésnek esztendejében pedig szabaduljon fel, és újra övé legyen az ő birtoka. .... Az olyan falvak házai pedig, amelyek nincsenek körülkerítve, mezei földek gyanánt számíttassanak, kiválthatók legyenek, és a kürtölésnek esztendejében felszabaduljanak.” (3 Mózses 25:23-28,31).

Amikor Izrael belépett az Ígéret Földjére, a föld volt a vagyon egyetlen formája. A föld egyenlő arányban került megosztásra a törzsek és családi csoportok között, úgy hogy minden család rendelkezett egy darab földdel. Isten úgy szervezte a dolgokat, hogy a vagyon egyenlően volt elosztva. Ez egy fontos alapelv. Isten akarata a vagyon egyenlő elosztása. Mikeás királyságra vonatkozó látásában minden embernek saját szőlője és fügefája van (Mikeás 4:4).

Ez ugyanaz az alapelv.

A mezőgazdaságon alapuló társadalomban a föld volt a vagyon fő formája. A föld egyenlő arányban való elosztása biztosította, hogy minden család vagyonhoz jusson. Az egyenlően elosztott föld mindenkinek egyenlő lehetőséget biztosított. Néhány ember hatékonyabban gazdálkodott a vagyonával és boldogul. Mások rosszul élnek a rendelkezésre álló vagyonnal és pénzügyi nehézségbe kerülnek. Ha egy család komoly pénzügyi nehézségekbe került, nem volt szükséges eladniuk a földjüket, hogy rendezzék a tartozásukat. Ugyanis a földet nem lehetett örökre eladni, mert az Istené. Mindaz, ami eladható volt az a termés, ami az adott időpont és a következő jubileum közötti időben termett. A jubileum (elengedés) minden ötven évben végrehajtásra került. Ha egy eladósodott család eladta a földjét egy hitelezőnek való tartozása rendezése érdekében, három dolog történhetett. Egy rokon vagy szomszéd kellett, hogy az eladósodott család segítségére siessen és vásárolja vissza a földet a hitelezőtől, akinek eladásra került. A visszavásárló a teljes árat fizette vissza, amit a vevő kifizetett. Ez egy áldozat volt, mivel a visszavásárló rokon vagy szomszéd nagyon kevés hasznot élvezhetett abból. Kaphattak valamennyi terményt, miközben segítették az eladósodott családot felkészíteni arra, hogy ismét gondoskodni tudjanak magukról. Valójában sosem váltak tulajdonosává annak a földnek, amit megvásároltak. Ez lényegében ajándék volt egy ember részéről egy másik számára. A nagylelkű adományozás a legjobb dolog. Az egyetlen haszon, amit ezzel nyer a gazdasági élet hatékonysága egy erős közösségben.

A Jó Szamaritánus segített egy olyan bajbajutott emberen, aki esetleg a saját ostobasága miatt ment el egy olyan helyre, ahová nem lett volna szabad egyedül elmennie. A példázat érvényessége ki van terjesztve azokról, akik a környezetünkben élnek mindenkire, akivel csak kapcsolatba kerülük: a segítség nincs korlátozva a beteg emberekről való gondoskodásra. A Tóra azt tanítja, hogy Jó Szamaritánusnak lenni egy

olyan felebarát vagyonának helyreállítását jelenti, aki belekényszerült vagyona eladásába, hogy kifizethesse adósságát. Ha senki sem vásárolja vissza az adósság ellenében eladott földet és neki újból jóra fordul az élete, visszavásárolhatja bármikor a családja vagyonát. A vételár ilyenkor csökkentésre kerül annak a termésnek az értékével, amiben az eladás napjától a jubileum napjáig a vevő részesült. Nem kell visszafizetnie a teljes összeget, mert a vevő élvezte a föld termését.

Ha nincs, aki visszavásárolja a földet és a bajbajutott személy sosem tud úgy helyreállni, hogy visszavásárolja azt, a vevő megtarthatja a földet a jubileumig. Ez hatással lesz a földért fizetett árra. A vevő tehát valójában nem vásárolja meg a földet, nem teheti azt, mert az Isten tulajdona. Valójában a vételi nap és a jubileum közötti aratások hasznát veszi meg. Ha többet fizetett ki azért, mint amennyi annak az értéke, kezdeményezheti a föld visszajuttatását, amikor elérkezik a jubileum. A vevő megszerzett haszna az a tudat, hogy részese lehet egy erős közösségnek.

Nem kapcsolódik büntetés ehhez az útmutatáshoz, ezért ez nem kötelező érvényű. Ez nem indokolja a földnek egy kötelező érvényű újraelosztását, miként azt néhányan követelik. Ez egy önkéntességre épülő útmutatás volt annak biztosítására, hogy a vagyon és a tőke ne legyen túlságosan egyenlőtlenül elosztva. Ha egy generáció bajbajutott és elvesztette a vagyonát, a következő generáció visszakaphatta azt és ezzel egy új esélyt kapott.

A próféták felszólaltak azok ellen, akik felvásárolták a földeket és a házakat.

„Jaj azoknak, akik a házhoz házat ragasztanak, és mezőt foglalnak a mezőkhöz, míg egy helyecske sem marad, és csak ti magatok laktok itt e földön!” (Ézsaiás 5:8).

Ezek az emberek megszegették az Istennek azt az alapelvét, hogy a vagyont képező föld egyenletesen legyen elosztva. Nem lettek volna képesek erre, ha megértették és alkalmazták volna a Jubileum alapelvét.

Ez a vagyonra vonatkozóan nem egy individualista elgondolás volt. A föld hozzá volt rendelve egy családhoz. Ők viseltek gondot róla a család jövőbeni generációja érdekében. A föld elvesztése egy szerencsétlenség volt, a reménység elvesztése, ami egy átok volt a későbbi generációk szempontjából. Isten védte a család leszármazottait, hogy biztosítva legyen egy mód arra, hogy egy - a jövőbeni generációkra kiható - hiba orvosolható legyen.

A klasszikus közgazdász, mint pld. Adam Smith aggódott a haszonbérlet miatt. Problémának látta azt, mert azok az arisztokrata családok, akiknek az ősei a birtokokért folyó harcból győztesen kerültek ki, óriási földterületeket tartottak ellenőrzésük alatt. Begyűjtötték a bérleti díjakat a bérlőiktől, anélkül, hogy azért bármit kellett volna viszonzásul adniuk. A klasszikus közgazdászok meg akarták adóztatni a haszonbérleteket. Ha Isten a föld tulajdonosa, akkor a haszonbérletnek nincs létjogosultsága. Ez az útmutatás és a jubileum biztosította, hogy a tőke folyamatosan egyenletesen legyen elosztva, de ez csak egy mezőgazdasági országban működik. A modern világban a tőke legnagyobb részét a gépállomány, az eszközök és más

vagyontárgyak képezik. Jézus „belevitt egy csavart” a jubileum törvényébe, ami biztosítja, hogy ez is viszonylag egyenlően legyen elosztva, erről azonban a 'Jézus és a gazdasági élet' című írásban van szó.

Egy fallal körülvett városban élő háztulajdonosnak azonban csak egy éve volt arra, hogy visszaszerezhesse a házát. Régen ez egy örökkévalóságnak tűnt.

„Ha pedig nincsen módjában, hogy visszatéríthesse annak, akkor maradjon az ő eladott birtoka annál, aki megvette azt, egészen a kürtölésnek esztendejéig: a kürtölésnek esztendejében pedig szabaduljon fel, és újra övé legyen az ő birtoka. Ha valaki lakóházat ad el kerített városban, az kiválthatja azt az eladás esztendejének elteléséig; egy esztendőn át válthatja ki azt. Ha pedig ki nem váltják az esztendőnek teljes elteléséig, akkor a ház, amely kerített városban van, örökre azé és annak nemzetségeié marad, aki megvette azt; nem szabadul fel a kürtölésnek esztendejében.” (3 Mózes 25:28-30).

Rendkívüli szegénység

Ha egy ember szegénységre jutott, találnia kellett valakit, hogy alkalmazza őt egy időre, hogy támogathassa a családját. Ha még nagyobb adósságba süllyedt, el kellett adni magát rabszolgának egy jómódú embernek, hogy cserébe az fizesse ki minden adósságát.

„Hogyha eladja magát néked a te atyádfia, a zsidó férfi és zsidó asszony, és szolgál téged hat esztendeig: a hetedik esztendőben bocsássad őt szabadon mellőled. És mikor szabadon bocsátod őt mellőled, ne bocsásd el őt üresen; Hanem terheld meg őt bőven a te juhaidból, a te szérűdről, és a te sajtódból; amivel megáldott téged az Úr, a te Istened, adj neki abból. És emlékezzél meg róla, hogy te is szolga voltál Egyiptom földén, és megszabadított téged az Úr, a te Istened; azért parancsolom én ma ezt néked.” (5 Mózes 15:12-15).

„Ha héber szolgát vásárolsz, hat esztendeig szolgáljon, a hetedikben pedig szabaduljon fel ingyen.” (2 Mózes 21:2).

A jómódú embernek kellett lerendezni minden adósságot. Megegyezve a szegény emberrel cserébe ezért, hét évig neki dolgozott. Abban reménykedhettek, hogy az együttműködés során tanulnak majd attól, aki náluk jobban tudja igazgatni a gazdaságát. A szolgaság hét évre van bekorlátozva. Isten népének nem kell örökre feladnia a szabadságát. Amikor a szegény ember felszabadult, az adósságát kifizető jómódú embernek nagyvonalúnak kellett lenni a megsegített ember felé. Valamennyi forgatókével kellett elküldenie a felszabadult embert, hogy ismét el tudjon indulni az életben.

„Ne essék nehezedre, hogy szabadon bocsátod őt mellőled; (hiszen két annyi bérre valót szolgált néked hat éven át, mint a béres-munkás) és megáld téged az Úr, a te Istened mindenben, amit cselekszel.” (5 Mózes 15:18).

Azok az emberek, akik látható módon gazdálkodási képességek hijával vannak, dönthetnek úgy, hogy nekik jobb ottmaradni rabszolgaként.

„Ha pedig ezt mondja néked: Nem megyek el tőled, mert szeret téged és a te házádat, mivelhogy jól van néki te nálad dolga: Akkor vedd az árat, és fúrd a fülébe és az ajtóba; és legyen szolgálóddá mindvégig; így cselekedjél szolgálóleányoddal is.” (5 Mózes 15:16-17).

Néhány ember helyzete teljesen reménytelen és szükségük lehet valakire, aki irányítja őket. Kiválaszthatnak valakit, aki gondoskodni fog róluk és a családjukról és elkötelezik magukat felé. Ez a rabszolganak való eladás esete, ami azonban önkéntes. Ez a rabszolga érdekében történik és nem azért, hogy rabszolgaságban tartson egy embert. A rabszolga szabadon dönthet róla, hogy rabszolga legyen. Attól fogva, hogy önkéntesen vállalják a rabszolga életet, bármikor elmehetnek, ha valaki kifizeti az adósságukat. A rabszolgaság elgondolásáról szokatlan a modern fülnek hallani, de az semmivel sem jelentett többet a szabadság elvesztését tekintve, mint amikor valaki felvesz egy harminc éves lejáratú jelzáloghitelt. A rabszolga nem rendelkezhetett ingatlannal.

„Ne add ki a szolgát az ő urának, aki az ő urától hozzád menekült. Veled lakjék, te közötted, azon a helyen, amelyet választ valamelyikben a te városaid közül, ahol néki tetszik; ne nyomorgasd őt.” (5 Mózes 23:15-16).

Ha egy rabszolga elmenekült egy kedvezőtlen törvénygyakorlat miatt és menedéket kért egy közösségekben, nem volt szabad visszaküldeni őt a tulajdonosához. Szabaddá váltak és élhettek a közösségekben. Isten népe arra hívatott el, hogy szabaddá és ne szolgává tegyék az embereket. Nem volt joguk vagy hatalmuk valakit erőszakkal rabszolgává tenni. Ez volt Amerika tévedése is, ami több népet rabszolgává tett.

Következmények

Jeremiás így írta le ezt a helyzetet:

„Ez a beszéd, melyet szóla az Úr Jeremiásnak, minekutána Sedekiás király szövetséget kötö az egész Jeruzsálembeli néppel, szabadságot hirdetvén köztük. Hogy ki-ki bocsássa szabadon szolgáját és ki-ki az ő szolgálóleányát a héber férfit és a héber leányt, hogy senki ne szolgáltasson közöttük az ő Júdabeli atyjafiával. És engedelmeskedtek mindnyájan a fejedelmek és az egész nép, akik szövetséget kötöttek, hogy ki-ki szabadon bocsássa az ő szolgáját és ki-ki az ő szolgálóleányát, hogy senki azokkal ne szolgáltasson többé; és engedelmeskedtek és elbocsáták azokat.” (Jeremiás 34:8-10).

Ez egy csodálatos esemény volt, de az emberek sajnálatos módon gyorsan megváltoztatták a gondolkodásukat és azokat, akiket felszabadítottak ismét szolgákká tették.

„De azután elválóznak, és visszahozák a szolgákat és szolgálóleányokat, akiket szabadon bocsátottak vala, és őket szolgákká és szolgálóleányokká tevék.” (Jeremiás 34:11).

Jeremiás idejében, a jubileumra, a szolgaságból való hét év utáni felszabadításra, és a föld visszavásárlásra vonatkozó útmutatásokat figyelmen kívül hagyták Júdeában.

„Ezt mondja az Úr, Izráel Istene: Én szövetséget kötöttem a ti atyáitokkal azon a napon, amelyen kihoztam őket Egyiptom földéről, a szolgálatnak házából, mondván: Mikor a hét esztendő eltelik, ki-ki bocsássa el az ő héber atyjafiát, aki néked eladatott vala és hat esztendeig szolgált téged; bocsássad őt magadtól szabadon. De nem hallgatának a ti atyáitok engemet, és fülöket sem hajtották erre.” (Jeremiás 34:13-14).

Isten útmutatásait itt szándékosan figyelmen kívül hagyták. Sedékiás királynak és a nép vezetőinek kellett volna megvalósítani ezt, mert dönthettek volna a rabszolgák felszabadításáról, nem azért mert ez volt a hetedik év, de ők féltek ezt megtenni.

A "szolgává tenni" szó egy erős szó (kabash), ami a következőket jelenti: "legyőzni, leigázni, kényszeríteni". Ezeknek az embereknek szolgává kellett tenni magukat, mert segítségre volt szükségük, hogy kikerüljenek az adósságból. Fel kellett adni szabadságukat (Kophshim). Kényszer hatására váltak rabszolgává, ami a helyzetüket tovább rontotta.

Jeremiás egy erőteljes üzenetet kapott az Úrtól.

*„És ti ma megtértetek vala, és igazat cselekedtetek vala én előttem, **ki-ki szabadságot hirdetvén az ő atyjafiának**, és én előttem szövetséget kötöttetek abban a házban, amely az én nevemről neveztetett. **De elváltotzatok, és beszennyeztétek az én nevemet, és ki-ki visszahozta az ő szolgáját és ki-ki az ő szolgálóleányát, kiket egészen szabadon bocsátottatok vala, és igába vetettétek őket, hogy néktek szolgálítok és szolgáló leányaitok legyenek.** Azért ezt mondja az Úr: **Ti nem hallgattatok reám, hogy ki-ki szabadságot hirdessen az ő atyjafiának és ki-ki az ő felebarátjának. Ímé, én hirdetek néktek szabadságot, azt mondja az Úr, a fegyverre, a döghalálra és az éhségre, és odaadlak titeket e föld minden országainak útálatára.**” (Jeremiás 34:15-17)*

Jeremiás azt magyarázza, hogy hibát követtek el, amikor az embereket megfosztották szabadságuktól, amire a gazdasági életre vonatkozó útmutatások lehetőséget adtak volna. Ezért az Úr igazságosan azzal büntette őket, hogy utálatos módon - fegyver, döghalál és éhség által - veszítsék el szabadságukat: így utálatossá váltak a föld királyai számára, különben ha alkalmazták volna Isten útmutatásait a föld nemzetei félelemmel teljes tisztelettel tekinthettek volna rájuk.

„Megtartsátok azért és megcselekedjétek! Mert ez lesz a ti bölcsességetek és értelmetek a népek előtt, akik meghallják majd mind e rendeléseket, és ezt mondják: Bizony bölcs és értelmes nép ez a nagy nemzet! Mert melyik nagy nemzet az, amelyhez olyan közel volna az ő Istene, mint mi hozzánk az Úr, a mi Istenünk, valahányszor hozzá kiáltunk?” (5 Mózses 4:6-7).

Következtetés

Ezek a gazdasági életre vonatkozó útmutatások biztosították a gazdasági életre vonatkozó biztonságot mindenki számára a társadalomban, anélkül, hogy szükség lett volna kormányra vagy királyra. A gazdasági élet ereje a helyi közösségekre volt alapozva. A Tóra nagy áldást ígér azoknak az embereknek, akik tiszteletben tartják és engedelmeskednek ezeknek az útmutatásoknak. Ez az áldás nem valamiféle csoda vagy szellemi dolog. Az áldás a közösségből származik, mert a közösség erősebb a nagyobb jövedelmezőségénél.

A modern politikusok szeretik kioktatni a szegényeket és megmondani nekik, hogy mit tegyenek. A gazdasági életre vonatkozó legtöbb útmutatás a jobb körülmények között élő embereknek van címezve. Az ő Isteni útmutatásokra adott válaszuk az, ami átformálja a közösséget és felszabadítja a szegényeket és a gyengéket.

Ezen útmutatások megvalósítására irányuló cselekedeteket azonban a szeretet kell, hogy motiválja: Isten és a felebarátaink szeretete. Ha ezt csupán egy szabálygyűjteménynek tekintjük, akkor az útmutatások teherré válnak. Láthatóvá válhat viszont, hogyan változna meg az élet, ha komolyan vennénk egymás és felebarátaink szeretetét.

A gazdasági életre vonatkozó útmutatásoknak a Jézus általi alkalmazásáról szól a „Jézus és a gazdasági élet” című írás.

Fordította: Abonyi Sándor